

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Capitulare secundum anni DCCCXIII. sive capitula viginti de justitiis
faciendis, ex lege Salica, Romana, & Gundobada.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19366

di sunt rei publicè judicentur, & publicam poenitentiam agant secundum canones.

Vi Presbyteri quod docent opere compleant.

XXVI. Vi Presbyteri bene vivere studeant, & ita populum doceant.

De Presbyteris qui confessiones revelare dicebantur.

XXVII. Vi hoc inquiratur, si de partibus Austriae verum est quod dicunt an

non, quòd Presbyteri de confessionibus accepto pretio manifestent latrones.

De tumultibus quos fidosi homines excitabant.

XXVIII. Vtinquiratur diligenter de fidosi hominibus, qui solent incongruas commotiones facere, tam in dominicis diebus quàmque & aliis solemnitatibus, sicuti & in feraticis diebus. Hoc omnino prohibendum est, ne facere præsumant.

Haecenus Edicti hujus capitula, vel summa potius ac breviora capitulorum. In altero autem codice Gandavensi, ex quo & postrema duo capita descripsimus, quae in Metensi non sunt, sequantur praeerea hoc loco repetebanturque ex superioribus capitula duo, quartum nimirum & quintum, sed plena atque integra, in hunc modum.

IV. Providendum omnimodis ac diligenter exquirendum qualiter Canonici vivant, necnon & monachi, ut unusquisque eorum secundum ordinem canonicè ac regulariter vivat, & non similiter; id est, ut refectoria & dormitoria unà simul observentur, quemadmodum jam dudum in Capitulis nostris injunctum habemus.

V. De monasteriis puellarum, ut Presbyteris certo tempore ad Missarum solemniam celebranda liceat ad eas in Ecclesia

convenire, & mox ad proprias redire Ecclesias. Ceteri vero Clerici vel laici similiter observentur, ut nequaquam in eadem monasteria ingredi audeant, nisi necessitatis causa ipsius monasterij compulerit. Hoc tamen cum summa providentia Episcopi vel Abbatis fiat. Similiter & hoc pleniter observandum sit, ut feminae per domos Clericorum minimè discurrant.

CAPITVLARE SECVNDVM ANNI DCCCXIII

S I V E

Capitula xx. de justitiis faciendis, ex lege Salica, Romana, & Gundobada,

Nunc primum edita ex septem antiquis codicibus manuscriptis, uno Palatino bibliotheca Vaticana, altero sancti Remigij Remensis, tertio sancti Vincentij Metensis, quarto Petri Pithae, quinto Jacobi Sirmondi, sexto Philiberti de la Mare Senatoris Divionensis, septimo Navarrico.

KAROLVS serenissimus Imperator Augustus, à Deo coronatus, magnus, & pacificus, cum Episcopis, Abbatibus, Comitibus, Ducibus, omnibusque fidelibus Christianae Ecclesiae cum consensu consilioque constituit ex lege Salica, Romana, atque Gundobada capitula ista in palatio Aquis, ut unusquisque fidelis justitias ita faceret, quae & ipse manu propria firmavit capitula ista, ut omnes fideles manu roborare studuissent.

INCIPIUNT CAPITVLA.

1. **D**E cura & sollicitudine Episcoporum.
2. De Ecclesiis, viduis, & pupillis, ut pacem habeant.
3. Vt iumenta sive animalia pacem habeant.
4. De his qui beneficia regalia habent.
5. De Vicariis & Centenariis.
6. De ingenuis, si intestati decesserint.
7. Quid sit agendum si heredes de hereditate inter se contentiose egerint.
8. Vt Vicarij luparios habeant.
9. De hoste pergendi.
10. De dispensa Regis & optimatum in carro ducenda.
11. De carceribus & patibulis habendis ab unoquoque iudice.
12. De pena hominum boni generis qui inique agunt.
13. De latrone qui ad mortem iudicatus fuerit.
14. De Advocatis Episcoporum & Abbatum.
15. Quid agere debeant Vicarij de iis qui se pro furto in servitio tradere cupiunt.
16. Quomodo liceat seniores suum dimittere.
17. De arcu in hoste habendo.
18. De forestibus dominicis.
19. De villicis regis, quid facere debeant.
20. De eo qui patrem suum adjuvare nolit.

INCIPIUNT SVPRASCRIPTA CAPITVLA ET EORVM TEXTVS.

De cura & sollicitudine Episcoporum.

Regino lib.
2. c. 10.

I. **V**T Episcopi circumeant parochias sibi commissas, & ibi inquirendi studium habeant de incestu, de patricidiis, fratricidiis, adulteriis, cenodoxiis, & aliis malis quae contraria sunt Deo, quae in sacris scripturis leguntur, quae Christiani devitare debent. Et infra illorum parochias Ecclesiae quibus necessesse est emendandi curam habeant. Similiter nostras a nobis in beneficio datas quam & aliorum ubi reliquiae praesentent videntur. Et ut monachi per verbum Episcopi & per regimen Abbatis & per bona illorum exempla regulariter vivant, prout loca locata sunt. Et ut Praepositi & hi qui foras monasteria sunt, ne venatores habeant, quia iam frequenter iussimus ne monachis foras monasterio habitassent.

De Ecclesiis, viduis, & pupillis, ut pacem habeant.

II. Vt Ecclesiae, viduae, pupilli per bannum Regis pacem habeant. Sin aliter, in praesentiam nostram hoc veniat, si fieri potest. Sin autem, Missi nostri investigent illud quomodo gestum sit.

Vt iumenta sive animalia pacem habeant.

III. Vt iumenta pacem habeant similiter per bannum Regis.

De his qui beneficia regalia habent.

IV. Vt hij qui beneficium nostrum habent, bene illud immelliorare in omni re studeant. Et ut Missi nostri hoc sciant.

De Vicariis & Centenariis.

V. Vt Vicarij nostri vel Centenarij a servo Regis mancipia ne emanent. Et ut ipsi

Vicarij de hereditate foris heredibus, si extiterit, ad opus nostrum recipiatur, ne illud fraudetur.

De ingenuis, si intestati decesserint.

VI. De his qui a litterarum conscriptione ingenui fuerint, si sine traditione mortui fuerint, hereditas eorum ad opus nostrum recipiatur. Nec Comes nec Vicarius illud sibi societ, sed ad opus nostrum revocetur. Similiter volumus ut banni nostri de illis unde censa exigunt, ut ipsa censa ad opus nostrum vel ubi nos iubemus veniant.

Quid sit agendum si heredes de hereditate inter se contentiose egerint.

VII. De hereditate inter heredes si contentiose egerint, & Rex Missum suum ad illam divisionem transmissit, decimum mancipium & decima virga hereditatis fisco Regis detur.

Vt Vicarij luparios habeant.

VIII. Vt Vicarij luparios habeant unusquisque in suo ministerio duos. Et ipsi de hoste pergendi & de placito Comitum vel Vicarij ne custodiat, nisi clamor super eum veniat. Et ipsi certare studeant de hoc ut perfectum exinde habeant, & ipsae pelles luporum ad nostrum opus dentur. Et unusquisque de illis qui in illo ministerio placitum custodiunt, detur eis modium unum de annona.

De hoste pergendi.

IX. De hoste pergendi, ut Comiti in suo comitatu per bannum unumquemque hominem per sexaginta solidos in hostem pergere bannire studeat ut ad placitum denuntiatum ad illum locum ubi iubetur

veniant. Et ipse Comes praevideat quomodo sint parati, id est, lanceam, scutum, aut arcum cum duabus cordis & sagittis duodecim. De his uterque habeant. Et Episcopi, Comites, Abbates, hos homines habeant qui hoc bene praevideant, & ad diem denunciati placiti veniant, & ibi ostendant quomodo sint parati. Habeant loricas vel galeas & temporalem hostem, id est, aeterno tempore.

De dispensa Regis & optimatum in carro ducenda.

X. Vt Regis spensa in carra ducatur, simul Episcoporum, Comitum, Abbatum, & optimatum Regis, farinam, vinum, baccones, & vicium abundanter, molas, dolatorias, securas, taretros, fundibulas, & illos homines qui exinde bene sciant jactare. Et marscalci Regis adducant eis petras in faumas viginti, si opus est. Et unusquisque hostiliter sit paratus, & omnia utensilia sufficienter habeant. Et unusquisque Comes duas partes de herba in suo comitatu defendat ad opus illius hostis, & habeat pontes bonos, naves bonas.

De carceribus & patibulis habendis ab unoquoque iudice.

XI. Vt Comites, unusquisque in suo comitatu carcerem habeant. Et Iudices atque Vicarij patibulos habeant.

De pana hominum boni generis qui iniquè agunt.

XII. Vt homines boni generis, qui infra comitatum iniquè vel injustè agunt, in praesentiam Regis ducantur, & Rex super eos distinctionem faciat carcerandi, exiliandi, usque ad emendationem illorum.

De latrone qui ad mortem judicatus fuerit.

XIII. Vt Vicarij munera ne accipiant pro illis latronibus qui ante Comitem judicati fuerint ad mortem. Quòd si hoc perpetraverint, tale iudicium sustineant sicut & latro judicatus fuit. Quia postquam Scabini eum dijudicaverint, non est licentia Comitis vel Vicarij ei vitam concedere. Sed si bannus ei judicatus fuerit, & banno peracto, stet in eo interim usque dum Comiti & eo qui clamorem vel causam ad eum habuit, & tunc sit foris banno.

De Advocatis Episcoporum & Abbatum.

XIV. Vt Episcopi & abbates Advocatos habeant. Et ipsi habeant in illo comitatu propriam hereditatem. Et ut ipsi rectè & boni sint, & habeant voluntatem rectè & justè causas perficere.

Quid agere debeant Vicarij de iis qui se pro furto in servitio tradere cupiant.

XV. Vt Vicarij eos qui pro furto se in servitium tradere cupiunt non consentiant, sed secundum justum iudicium terminetur.

Quomodo liceat seniore suum dimittere.

XVI. Quòd nullus seniore suum dimittat postquam ab eo acciperit valente solidum unum, excepto si eum vult occidere, aut cum baculo cadere, vel uxorem aut filiam maculare, seu hereditatem ei tollere.

De arca in hoste habendo.

XVII. Quòd nullus in hoste baculum habeat, sed arcum.

De forestibus dominicis.

XVIII. De forestis, ut forestarij bene illas defendant, simul & custodiant bestias & pisces. Et si Rex alicui intus foreste feramen unum aut magis dederit, amplius ne prendaat quàm illi datum sit.

De villicis regii, quid facere debeant.

XIX. Vt vilicus bonus, sapiens, & prudens in opus nostrum eligatur, qui sciat rationem Misso nostro reddere & servitium perficere prout loca locata sunt, aedificia emendent, nutriant porcos, jumenta, animalia, hortos, apes, aucas, pullos, vivaria cum piscibus, vennas, molina, stirpes, terram aratoriam studeant femare. In forestis mansum regale, & ibi vivaria cum piscibus, & homines ibi manent. Et plantent vineas, faciant pomaria, & ubicunque inveniunt utiles ullos homines, detur illis silva ad stirpandum, ut nostrum servitium immelioretur. Et ut feminae nostrae, quae ad opus nostrum sunt servientes, habeant ex partibus nostris lanam & linum, & faciant sarcillos & camisilos, & perveniant ad cameram nostram per rationem per vilicos nostros aut Missos eorum a se transmissos.

De eo qui parem suam adjuvare noluit.

XX. Et si quis fidelibus nostris contra adversarium suum pugnam aut aliquod certamen agere voluit, & convocaverit ad se aliquem de comparis suis ut ei adiutorium praeberet, & ille noluit, & exinde negligens permansit, ipsum beneficium quod habuit auferatur ab eo, & detur ei qui in stabilitate & fidelitate sua permansit.